

Decret de Plantilles: comentaris crítics a unes onades mediàtiques

Sembla que el Departament d'Ensenyament de la Consellera Rigau ha entrat en campanya, en defensa del recent Decret de Plantilles (que reforça això ara tant popular del “dret a decidir”: el dret a decidir, en aquest cas, no pas de la Comunitat Educativa ni tan sols de l'Equip Directiu, sinó únicament del Director del centre educatiu). Des del Departament s'han mobilitzat tots els efectius possibles, si més no a les planes del diari més *cool*, l'*Ara*, per tal de convèncer-nos de la substancial millora que això implicarà per als nostres centres, i per a esvaïr les pors que es proclamen des de certs col·lectius (començant pels més afectats en primera instància, els interins i substituïts, tot i que el decret afecta a fons a tots els docents públics).

Rigau es fa la foto amb el Bassas

Dimecres 26 de març, la Consellera Rigau es feia la foto amb el Bassas a les planes de l'*Ara* i es vantava de “modernització”. Ja li va bé una mica d'aparador, després de les baralles dialèctiques amb la Fundació Bofill i la FAPAC, les quals van gosar criticar una política de retallades que ha incrementat les desigualtats i afavoreix la concertada. A la pregunta del periodista en què es feia ressò de les queixes dels sindicats, la consellera responia; “Els sindicats tindran el mateix control que ara”. Afirmació molt certa, sí, perquè actualment, en el procés que porta un substituït o interí a ocupar una plaça vacant en un centre, ara per ara, no hi han intervingut mai directament els sindicats. Per tant, els sindicats tindran en l'assignació el mateix control que fins ara: comprovar si s'apliquen les normes del joc. Però les noves normes del joc comporten unes zones obscures de possibles arbitrarietats, a les quals els sindicats ja no hi podran objectar incompliment de la norma. El nou Decret de de Plantilles, en definitiva, debilita el paper dels sindicats. Però és que de fet la Consellera Rigau no recull el veritable temor: els que hi surten perdent, molt més que els sindicats, són els claustres de professors i les comunitats educatives (incloent-hi els pares representats al Consell Escolar).

Ara parla un director

Dijous 27 de març, novament l'*Ara*, convertit en una mena de plataforma pro-Rigau, publicava una entrevista amb un director favorable al Decret. Al títol hi havia d'aparèixer una de les paraules fetitxe: “lideratge”. El lector s'havia de convèncer que el director ara podrà “animar i orientar els companys i els alumne”. Quanta feina se li ha girat al director, oi? Com s'ho farà, però, aquest *SuperDirector*, per animar i orientar centenars d'alumnes? Que no és el que ja fem, dia a dia, els mestres i professors que estem a les aules? D'altra banda, com a professional de l'ensenyament, no em sento desorientat, i sols em desanima pensar que a partir d'ara sols s'esperarà de mi una acceptació, sense veu ni vot, al projecte unipersonal d'un director. Delata aquest desig “d'animar i orientar” un paternalisme poc conseqüent amb els valors democràtics i amb una educació que posi veritablement al centre l'afany d'aconseguir que els nois i noies siguin ciutadans autònoms i crítics. L'únic inconvenient que hi veu aquest director al Decret de Plantilles, és que se li gira molta feina, i tanmateix s'ha de conformar amb una remuneració (horària

i dinerària) de fa vint anys! I sobretot, ens diu que no patim pel risc d'arbitrarietats: la comunitat escolar el controlarà (s'oblida, però, aquest senyor director, que amb els canvis legislatius, especialment de la LOMQE, el paper del consell escolar, on són representats famílies, alumnes i treballadors passa a ser merament consultiu...).

La veu d'una màscara

Ens envaeixen, doncs, onades successives de mobilització mediàtica a favor del Decret de Plantilles, per tal de convèncer la "ciutadania" de les seves bondats (han desistit, em penso, de guanyar-se el convenciment i la complicitat del gruix dels professionals). Nova traca: article d'opinió en l'edició del dissabte 20 de març, a càrrec de Carles Mata i Clavell. L'autor del text es presenta com a "expert directiu de centres docents públics". Aparentment, doncs, parla una veu objectiva, un "expert" (una altra de les paraules fetitxe, això és, una paraulota enganyosa). El lector li suposa, doncs, un mínim d'imparcialitat, de distanciament, car no és directament una de les parts afectades pel Decret. S'ha oblidat, però, la redacció del diari *Ara*, d'assenyalar una dada molt rellevant: Carles Mata i Clavell és també el president d'AXIA, l'associació de directors que ha promogut, i segons algunes veus pràcticament ha dissenyat a la mida dels seus desigs, el Decret de marres. Cal insistir que aquest decret s'allunya dels valors democràtics tant pel que fa als continguts (s'entén l'autonomia dels centres, cadascun amb complexes i plurals Comunitats Educatives, exclusivament com a 'autonomia' del Director) com per la forma en què s'ha cuinat. Se sospita que en la seva elaboració hi han tingut més pes certs *lobbys*, com AXIA, que les institucions pròpies d'un estat de dret democràtic, com per exemple els sindicats. En qualsevol cas, per tal de defensar les "oportunitats" del Decret, Carles Mata i Clavell evita presentar-se sota el rostre d'AXIA, i s'amaga rere la màscara d'expert.

Faramalla dialèctica

Llegim-lo, tanmateix, amb bon ànim, sense suspicàcies, confiant que si Carles Mata i Clavell està convençut de les bondats del Decret de Plantilles, hi trobarem al seu text els aspectes positius que potser aquells que som crítics no sabem reconèixer... Fem balanç, però, d'una primera lectura. En primer lloc, empatx de la paraula fetitxe, "liderar". En segon lloc, molta frase bonica però poc concreta, com els eslògans publicitaris: "sistema educatiu d'excel·lència i de qualitat", "l'alumnat és el gran protagonista", "condicions de plena equitat"... Alguna frase, fins i tot, sembla mancada de sentit: "ens calen [...] centres que aprenguin"... Amb el nou decret, els centres, i no pas els alumnes, passaran a aprendre?! I això gràcies al fet que el director decideixi qui en forma part com a docent?! Cal fer, doncs, una segona lectura, d'aclariment de significats, a la manera de la saviesa tradicional de Confuci...

De l'autonomia de centre a l'autonomia del director

Abans de començar, cal recordar que el Decret de Plantilles determina que el Director, de forma unipersonal, és qui planteja un projecte, i en funció d'aquest, assumirà

responsabilitats de Cap de Personal, de manera que marcarà perfils professionals i consegüentment decidirà, després d'un mínim de tres entrevistes, quin professional ocuparà la plaça. Ara bé, Carles Mata i Clavell, al llarg del seu text, sols a un parell de paràgrafs parla del director com a responsable últim i individual, i prefereix anar colant un ambigu "les direccions". Per a mostra un botó. "Les direccions participaran en la selecció del candidat". Fals! A què es refereix amb "les direccions"? Als Equips Directius? No! No és l'Equip Directiu sobre qui recau la responsabilitat, sinó exclusivament en e/ Director, així en singular, sense cap mena d'acompanyament. Per què en la defensa del Decret l'autor utilitza un enganyós terme en plural ("les direccions")? Per què no diu clarament el que determina el decret: "El director participará (decisivament) en la selecció del candidat"? Aventuro la hipòtesi que la raó és que és difícilment defensable que fer recaure en una única figura d'entre tota la Comunitat Educativa (el director) tot el pes de disseny del projecte educatiu i la configuració de l'equip de professors, sigui veritablement un mecanisme per a "incrementar l'autonomia i l'autoorganització dels centres docents públics". Amb aquest decret s'ha restringit l'autonomia dels centres docents (amb unes Comunitats Educatives complexes i plurals), a l'autonomia d'una sola persona. I a mi, això em sona més a autoritarisme que a l'autoorganització dels centres que s'atreveix a esmentar, com a esquer per a convèncer-nos, Carles Mata i Clavell al seu text.

Els buròcrates irresponsables

Ens diu que el director, a partir d'ara, deixa de ser "un buròcrata sense responsabilitats". Està clar que el sistema actual no és òptim i hi ha problemàtiques que requereixen nous instruments. I que en l'exercici professional de les funcions respectives sempre hi podem trobar diferents graus d'implicació o eficiència. Però si dilluns, en arribar a l'institut li diguéssim al director de qualsevol centre, encara que sigui amb un cert to de broma, que és un "buròcrata sense responsabilitats", o fins i tot, posats a fer grossa la broma, "buròcrata irresponsable", com creieu que s'ho prendria? Hauríem d'aclarir-li tot seguit que és la descripció que ens dona del col·lectiu actual de directors Carles Mata i Calvell, president d'una associació de directius! Imaginem, a més a més, que el director a qui ens adreçéssim vingués d'una reunió als Serveis Territorials, en la qual no ha aconseguit més professorat per al curs vinent, o ha sabut que se li retallarà encara més la dotació pressupostària; aleshores ens podria etzibar, enfadat i amb tota la raó del món, que els buròcrates i els irresponsables són uns altres!

Professionalitzem!

Una altra d'aquelles expressions que enlluernen i fan *cool*: "professionalitzant les direccions". Vol dir, doncs, Carles Mata i Clavell, que les actuals direccions no són "professionals"? És que resulta que els centres docents actuals estan dirigits per "amateurs", o per voluntaris de bona fe (equivalents als monitors d'esplai, dit amb tot el respecte i admiració envers els monitors)? Jo em pensava que els directors sortien d'uns claustres formats per docents professionals, amb una formació degudament acreditada per a accedir al lloc de treball, i que a més a més, molts d'ells han passat com a mínim unes oposicions. De professionals, ja ho som, tots. Ni els directors ni la resta de treballadors de l'ensenyament som "amateurs". Què s'amaga, doncs, darrera d'aquesta "professionalització"? Potser hauríem de dir-ne "privatització encoberta", en tant que es

copien els models de funcionament i de mercat laboral de les empreses privades, els quals, amb l'excusa d'una mítica i mai no demostrada eficàcia, precaritzen els treballadors i eliminen les condicions de possibilitat de l'exercici de la reflexió crítica i l de a participació democràtica a la societat. "Professionalitzar" està conjugat aquí com a verb neoliberal. I ni l'autonomia ni l'autoorganització reals caben en el marc del neoliberalisme. Mentre els uns es 'professionalitzen' (els directors passen a ser 'gestors empresarials'), els alumnes es converteixen en mers 'clients' o 'usuaris'.

L'apoteosi del director

L'article de Carles Mata i Clavell acaba de forma apoteòsica (apoteosi del director, vull dir). Necessitem el sorgiment d'un nou tipus de directors que "potenciïn el treball en xarxa", és a dir, que els mestres i professors "col·laborin i intercanviïn experiències". Això és com la quadratura del cercle: el model de presa de decisions basat en la figura forta d'un director és tot el contrari del que es pretén aconseguir, això és, el treball en xarxa i en col·laboració dels professionals. Són dos models incompatibles. També es demana a aquesta nova onada de directors que "impliquin famílies i agents educatius en les noves necessitats pedagògiques". Des del moment que ni famílies ni agents educatius no tenen pràcticament cap mena de poder decisor en el disseny del projecte educatiu, com s'espera que després s'hi impliquin? Aquí fa aparèixer la paraula màgica, aquesta mena d'elixir anomenat "lideratge", el qual faria créixer miraculosament la implicació allà on s'ha exterminat de bell antuvi de soca-rel.

Cap a on anem?

En definitiva, aquest "expert" convençut a mi no em convenç. Dit d'una altra manera: no em ven la moto. El seu text està calculat per fer colar un decret autoritari i antidemocràtic, d'inspiració empresarial, embolcallant-lo amb tot allò que de fet elimina del sistema educatiu (la participació democràtica en la configuració dels projectes, el treball en equip). Si volem incrementar l'autonomia i autoorganització dels centres, si ens prenem seriosament que volem "uns instituts on mestres, professors i directors treballin de bracet" (Carles Mata i Clavell *dixit*), amb aquest Decret ens n'estem allunyant en direcció totalment oposada a velocitats supersòniques.

Josep Ma Casasús Rodó
Professor de l'INS Manolo Hugué
Caldes de Montbui

Article de Carles Mata i Clavell a la web d'ARA:

<http://www.ara.cat/premium/opinio/gran-opunitat-leducacio_0_1110488971.html>

Còpia en pdf:

<https://www.dropbox.com/s/t889rzjtb7hsd64/CMataClavell-opunitateducaci%C3%B3.pdf>

